

Jeffrey A. Tucker: Jak se americký kapitalismus změnil v americký korporativismus?

- editor007 | 22. dubna 2024

USA: Intelaktuálně se s tímto vyrovnat je hlavní výzvou naší doby. A vypořádat se s tím právně a politicky bude nejspíš ještě mnohem obtížnější úkol.

V 90. letech a po celá léta jednadvacátého století bylo běžné posmívat se vládě, že je technologicky zaostalá. Všichni jsme získávali přístup k báječným věcem, včetně webů, aplikací, vyhledávacích nástrojů a sociálních médií. Ale vlády na všech úrovních zůstávaly zaseknuté v minulosti a používaly mainframy IBM a velké diskety. Skvěle jsme se bavili, když jsme si z nich dělali legraci.

Vzpomínám na doby, kdy jsme si mysleli, že vláda nikdy nedožene slávu a sílu samotného trhu. Napsal jsem o tom několik knih plných technooptimismu.

Nový technologický sektor měl v sobě libertariánský étos. Nezajímala ho vláda a její byrokraté. Neměl lobbyisty ve Washingtonu. Byly to nové technologie svobody a starý analogový svět příkazů a nařízení je příliš nezajímal. Chtěly nastolit nový věk moci lidí.

Nyní se nacházíme o čtvrtstoletí později a máme jasné důkazy, že se stal pravý opak. Soukromý sektor shromažďuje data, která vláda nakupuje a používá jako nástroj kontroly. Co se sdílí a kolik lidí to vidí, je záležitostí algoritmů, na kterých se dohodne kombinace vládních agentur, univerzitních center, různých neziskových organizací a samotných společností. Celá věc se stala tísnivou skvrnou.

Každá velká společnost, která se dříve držela daleko od Washingtonu, dnes vlastní obří palác ve Washingtonu nebo jeho okolí a inkasuje desítky miliard z vládních příjmů. Vláda se nyní stala významným, ne-li hlavním zákazníkem služeb poskytovaných velkými sociálními médii a technologickými společnostmi. Jsou inzerenty, ale také masivními odběrateli hlavního produktu.

Podle [zprávy](#) společnosti Tussel jsou největšími vítězi vládních zakázek společnosti Amazon, Microsoft a Google. Amazon hostuje data Národní bezpečnostní agentury (NSA) se smlouvou v hodnotě 10 miliard dolarů a od dalších vlád získává stovky milionů. Nevíme, kolik od americké vlády obdržel Google, ale určitě se jedná o podstatnou část z 694 miliard dolarů, které federální vláda rozdává na zakázkách.

Velký podíl na vládních zakázkách má také Microsoft. V roce 2023 zadalo americké ministerstvo obrany zakázku [Joint Warfighter Cloud Capability](#) společností Microsoft, Amazon, Google a Oracle. Smlouva má hodnotu až 9 miliard dolarů a poskytuje ministerstvu obrany cloudové služby. To je teprve začátek. Pentagon plánuje [další stupeň této smlouvy](#), který bude ještě větší.

Vlastně ani neznáme plný rozsah kontraktu, ale je gargantuovský. Ano, tyto společnosti poskytují běžné spotřebitelské služby, ale hlavním a dokonce rozhodujícím zákazníkem je samotná vláda. Výsledkem je, že stará úsměvná hláška o zaostalých technologiích ve vládních agenturách už neplatí. Vláda je dnes hlavním odběratelem technologických služeb a je také hlavním motorem rozmachu umělé inteligence.

Je to jedno z nejlépe střežených tajemství amerického veřejného života, o kterém mainstreamová média téměř vůbec nemluví. Většina lidí stále považuje technologické společnosti za rebely svobodného podnikání. Není to pravda.

Stejná situace je samozřejmě i u farmaceutických společností. Tento vztah sahá ještě dále do minulosti a je ještě těsnější do té míry, že neexistuje žádný skutečný rozdíl mezi zájmy FDA/CDC a velkých farmaceutických společností. Jsou jedno a totéž.

V tomto směru bychom mohli poukázat i na zemědělský sektor, který je ovládán kartely, jež vytlačily rodinné farmy. Je to vládní plán a masivní dotace, které určují, co se bude vyrábět a v jakém množství. Není to kvůli spotřebitelům, že je vaše cola plná děsivého produktu zvaného "kukuřičný sirup s vysokým obsahem fruktózy", nebo proč je totéž ve vaší tyčince a dánském chlebu, a proč to je i v nádrži vašeho auta. Je to výhradně výsledek vládních agentur a rozpočtů.

Ve svobodném podnikání platí staré pravidlo, že zákazník má vždycky pravdu. To je úžasný systém, kterému se někdy říká suverenita spotřebitele. Jeho nástup v dějinách, který se datuje snad od 16. století, představoval obrovský pokrok oproti starému cechovnímu systému feudalismu a rozhodně velký krok oproti starověkým despotismům. Od té doby se to stalo heslem tržní ekonomiky.

Co se však stane, když se vláda sama stane hlavním a dokonce dominantním zákazníkem? Tím se mění étos soukromého podnikání. Podniky již nemají primární zájem sloužit široké veřejnosti, ale obracejí svou pozornost ke službě svým mocným pánům ve státních sálech, postupně sprádaají úzké vztahy a vytvářejí vládnoucí třídu, která se stává spiknutím proti veřejnosti.

Dříve se tomu říkalo "kumpánský kapitalismus", což možná v malém měřítku sedí na některé problémy. Ale jinak jde o jinou rovinu reality, která potřebuje zcela jiné pojmenování. Tím názvem je korporativismus, což je slovo z 30. let 20. století a synonymum pro fašismus ještě předtím, než se z něj kvůli válečným spojenectvím stalo sprosté slovo. Korporativismus je specifická věc, není to kapitalismus ani socialismus, ale systém soukromého vlastnictví s kartelizovaným průmyslem, který slouží především státu.

Stará binarita veřejného a soukromého sektoru – široce předpokládaná každým hlavním ideologickým systémem – se natolik rozostřila, že už nedává příliš smysl. A přesto nejsme ideologicky a filozoficky připraveni na to, abychom se s tímto novým světem vypořádali alespoň s minimem intelektuálního nadhledu. A nejen to, v proudu zpráv může být nesmírně obtížné být jen rozeznat ty dobré od těch špatných. Už skoro nevíme, komu ve velkých zápasech naší doby fandit a koho vypískat.

Tak moc se všechno promíchalo. Od devadesátých let jsme zjevně urazili dlouhou cestu!

Někdo by mohl poznamenat, že toto byl problém už hodně dávno. Počínaje španělsko-americkou válkou jsme byli svědky spojení veřejného a soukromého sektoru, které se týkalo muničního průmyslu.

To je pravda. Mnohé majetky z doby Pozlaceného věku (*historické období v dějinách Spojených států, které trvalo přibližně od 70. let 19. století do začátku 20. století, pozn. překl.*) byly zcela legitimními a tržními podniky, ale jiné vznikly z rodícího se vojensko-průmyslového komplexu, který začal dozrávat za První světové války a zahrnoval širokou škálu odvětví od průmyslu přes dopravu až po komunikace.

V roce 1913 jsme samozřejmě byli svědky nástupu obzvláště hanebného partnerství veřejného a soukromého sektoru s Federální rezervní bankou, v němž se soukromé banky spojily do jednotné fronty a souhlasily s obsluhou dluhových závazků americké vlády výměnou za záruky na záchranu.

Tento měnový korporativismus nás trápí dodnes, stejně jako vojensko-průmyslový komplex.

V čem se liší od minulosti? Liší se v míře a dosahu. Korporativistická mašinérie nyní řídí hlavní produkty a služby v našem civilním životě, včetně celého způsobu, jakým získáváme informace, jak pracujeme, jak spravujeme naše finance, jak kontaktujeme přátele a jak nakupujeme. Je správcem celého našeho života ve všech ohledech a stala se hnací silou inovací a designu výrobků. Stala se nástrojem dohledu nad nejintimnějšími aspekty našich životů, včetně finančních informací a včetně odposlouchávacích zařízení, která jsme si dobrovolně nainstalovali do svých domovů.

Jinými slovy, už nejde jen o to, aby soukromé společnosti dodávaly náboje a bomby pro obě strany v zahraniční válce a po jejím skončení získávaly zakázky na obnovu. Vojensko-průmyslový komplex se vrátil domů, rozšířil se na všechno a zasáhl do všech aspektů našeho života.

Stal se hlavním kurátorem a cenzorem našeho zpravodajství a našich příspěvků na sociálních sítích. Je v pozici, kdy může určovat, které společnosti a produkty uspějí a které ne. Může v mžiku zabít aplikace, pokud se někomu nahoře znelíbí, co dělají. Může nařídít, aby byly aplikace přidány nebo odebrány z černé listiny na základě politických názorů. Může nařídít i té nejmenší firmě, aby se podřídila, nebo jí hrozí smrt soudní cestou. Může se zmocnit jakéhokoli jednotlivce a udělat z něj veřejného nepřítele výhradně na základě názoru nebo činu, který je v rozporu s prioritami režimu.

Stručně řečeno, tento korporativismus – ve všech svých iteracích včetně regulačního státu a patentového válečného fondu, který udržuje a vynucuje monopol – je základním zdrojem veškerého současného despotismu.

První plný zkušební provoz proběhl během lockdownů v roce 2020, kdy se technologické společnosti a média zapojily do uši rvoucí propagandistické kampaně, aby se lidé drželi doma, rušili dovolené a nenavštěvovali babičky v nemocnicích a domovech důchodců. Tyto firmy jásaly, když byly zničeny miliony malých podniků a velkoprodejny jakožto distributoři schválených výrobků vzkvétaly, zatímco rozsáhlé skupiny pracovních sil byly označeny za nepotřebné a umístěny na sociální dávky.

To byl korporativistický stát v praxi, s velkým korporátním sektorem, který se zcela podřizoval prioritám režimu, a vládou, která se plně věnovala odměňování svých průmyslových partnerů, kteří podporovali momentální politické cíle, ve všech odvětvích. Spouštěcí mechanismus pro vybudování obrovské mašinérie, která řídí naše životy, byl daleko v minulosti a začíná vždy stejně: zdánlivě nevýhodnou státní zakázkou.

Jak dobře si vzpomínám na ty časy v devadesátých letech, kdy státní školy začaly poprvé nakupovat počítače od Microsoftu. Spustily se někomu poplašné zvony? Mně ne. Měl jsem typický postoj každého libertariána podporujícího podnikání: ať si podnikatel dělá, co chce, ať si to dělá. Je jisté na podniku, aby prodával všem ochotným kupujícím, i když to zahrnuje vlády. Ostatně, jak se tomu dalo proboha zabránit? Uzavírání smluv mezi vládou a soukromými podniky je od nepaměti normou. A žádná škoda oficiálně nevznikla.

A přesto se ukázalo, že došlo k obrovské škodě. Byl to jen začátek toho, co se stalo jedním z největších průmyslových odvětví na světě, mnohem mocnějším a daleko více ovlivňujícím organizaci průmyslu než staromódní trhy mezi výrobcí a spotřebiteli. "Řezník, pekař a pivovar" Adama Smithe byli vytlačeni právě těmi podnikatelskými spiknutími, před nimiž Smith vážně varoval. Tyto gigantické ziskové a veřejné obchodní korporace se staly operačním základem dohledového korporativistického komplexu.

S důsledky této skutečnosti se ještě ani zdaleka nevyrovnáváme. Dalece to přesahuje a plně to překračuje staré debaty mezi kapitalismem a socialismem. O tom to ve skutečnosti není. Zaměření

na to může být teoreticky zajímavé, ale má to jen malý nebo žádný význam pro současnou realitu, v níž veřejné a soukromé plně splynulo a zasáhlo do všech aspektů našich životů, a to s plně předvídatelnými výsledky: ekonomický úpadek pro mnohé a bohatství pro několik málo lidí.

To je také důvod, proč se zdá, že ani levice, ani pravice, ani demokraté či republikáni, ani kapitalisté či socialisté nemluví výstižně o tom, v čem žijeme. Dominantní silou na národní i globální scéně je dnes technokorporativismus, který se vtírá do našich potravin, léků, médií, informačních toků, našich domovů, a to až po stovky sledovacích aplikací, které nosíme po kapsách.

Opravdu bych si přál, aby tyto společnosti byly skutečně soukromé, ale nejsou. Jsou to de facto státní subjekty. Přesněji řečeno, všechny pracují ruku v ruce a už není jasné, co je vlastně ruka a co rukáv.

Intelektuálně se s tímto vyrovnat je hlavní výzvou naší doby. A vypořádat se s tím právně a politicky bude nejspíš ještě mnohem obtížnější úkol. Problém navíc komplikují pokusy zbavit se disentu na všech úrovních společnosti. Jak se z amerického kapitalismu stal americký korporativismus? Postupně a pak najednou.

AUTOR: Jeffrey A. Tucker

Překlad/Zpracoval: Cecília Jílková/Reportéři on-line

ZDROJ:

<https://brownstone.org/articles/how-did-american-capitalism-mutate-into-american-corporatism/>